

รายงาน

การวิเคราะห์นโยบาย

การตอบสนองต่อ

ปัญหาอดส์

ของประเทศไทย

ในมุมมองของ

ภาคประชาสังคม

ปี พ.ศ. 2552

รายงานการวิเคราะห์นโยบายการตอบสนองต่อ ปัญหาอดสัของประเทศไทย ในมุมมองของ ภาคประชาสังคม ปี พ.ศ. 2552

ค้นคว้าและรวบรวมรายงาน	สุทธิดา มะลิแก้ว
เรียบเรียงรายงาน	นิวัตร์ สุวรรณพัฒนา
ดำเนินการโดย	คณะทำงานจับตามนโยบาย คณะกรรมการ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอตส์ (กพอ.) 494 ซ.นครไทย 11 ลาดพร้าว 101 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทรศัพท์ 0-2377-5255 โทรสาร 0-2377-9719 www.tncathai.org
จำนวนพิมพ์	1,500 เล่ม
พิมพ์ครั้งแรก	มิถุนายน 2553
ออกแบบ	อำภา บัวระภา
ประสานงานการพิมพ์	ศิริพร ระวีกุล
พิมพ์ที่	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ดาราวรรณการพิมพ์ 362 - 364 ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ - ลำปาง ตำบลป่าตัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 โทรศัพท์ 0-5387-2876-7 โทรสาร 0-538-7287-8

สนับสนุนโดย

Ford Foundation

คำนำ

เป้าหมายสำคัญในการทำงานเอดส์สองประการคือ การลดการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ และการส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ เข้าถึงบริการดูแลรักษา และบริการอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งโครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) ได้เสนอมาตรการที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวว่าจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการทั้งด้านการป้องกันและการดูแลรักษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน หรือที่รู้จักกันว่าหลักการยูเอ (UA-Universal Access) นั้น

คณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ (กพอ.) ในฐานะที่เป็นเครือข่ายองค์กรที่ทำงานเอดส์ในประเทศไทย เห็นความสำคัญที่จะต้องผลักดันให้รัฐบาลไทยมีนโยบายและการจัดบริการที่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวข้างต้น

ในปี 2552 ที่ผ่านมา กพอ. จึงได้มีการประชุมหารือกับ 15 เครือข่าย ที่ทำงานร่วมกันภายใต้ กพอ. ซึ่งมีความเห็นชอบร่วมกันว่าประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายและการเข้าถึงบริการด้านเอดส์ คือ ประเด็นสิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเปิดประเด็นการรณรงค์เรื่องนี้ในวันเอดส์โลกประจำปี 2552 ในสโลแกนว่า สิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ คือสิทธิมนุษยชน: เคารพ เข้าใจ ปลอดภัย เป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับคำขวัญวันเอดส์โลกที่โครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดขึ้นคือ Universal Access and Human Rights และ กพอ. กำหนดให้ประเด็นสิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ สิทธิมนุษยชน เป็นประเด็นการรณรงค์ของ กพอ. ในช่วงปี 2552-2553 ด้วย

นอกจากนี้ กพอ. ได้จัดตั้งทีมจับตามโยบาย (Policy Watch) ขึ้น ประกอบด้วยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานด้านการณรงค์เชิงนโยบายในประเด็นเอดส์ในสังคมไทยมาโดยตลอด อาทิ คุณณิรมิตร เทียนอุดม คุณสุวีร์รัตน์ ตรีมรรคา คุณนิวัตร สุวรรณพัฒนา คุณกาญจนา แดลงกิจ โดยทีมงานได้รวบรวมนโยบายสำคัญ ๆ ในเรื่องเอดส์ที่มีการดำเนินการอยู่ในปี 2552 และได้มีการจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์นโยบายเหล่านั้นหลายครั้ง โดยใช้หลักการสิทธิทางเพศ และสิทธิมนุษยชน มาเป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ โดยมีตัวแทนของคนทำงานเอดส์ในภาคประชาสังคมทั่วประเทศมาร่วมให้มุมมอง และได้รวบรวมออกมาจัดทำเป็น “รายงานการวิเคราะห์นโยบายการตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ของประเทศไทยในมุมมองของภาคประชาสังคม ฉบับปี พ.ศ. 2552” ที่อยู่ในมือท่านเล่มนี้

ผลจากการจัดทำรายงานฉบับนี้ที่สำคัญประการหนึ่งคือ กพอ. ได้มีการพัฒนาข้อเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามและเฝ้าระวังการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ภายใต้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การคุ้มครองสิทธิด้านเอดส์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ในแผนเอดส์ชาติฉบับปัจจุบัน ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการบรรจุเข้าไปเป็นวาระการประชุมของคณะกรรมการเอดส์ชาติ

จังหวะก้าวต่อไปคือ การติดตามข้อเสนอแนะว่าได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านนโยบายหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งการสนับสนุนผลักดันให้ภาคประชาสังคมและภาคีหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้ใช้มุมมองเรื่องสิทธิทางเพศและสิทธิมนุษยชน ไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายการทำงานด้านเอดส์และสุขภาพทางเพศในทุกกระดับ

อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การขับเคลื่อนผ่านกลไกศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์จังหวัด (ศปจอ.) หรือ Provincial Coordinating Mechanism (PCM) เพื่อนำไปสู่การตอบสนองต่อการดำเนินนโยบายด้านการป้องกัน ดูแลรักษา และลดผลกระทบต่อกลุ่มประชากรต่างๆ ในสังคมไทย

ในฐานะตัวแทนของ กพอ. ขอขอบคุณมูลนิธิฟอร์ดที่สนับสนุนให้มีการจัดทำรายงานฉบับนี้ เครือข่ายภาคประชาสังคมทั้ง 15 เครือข่ายที่ช่วยกันระดมความคิด คณะทำงานจับตามนโยบายที่สละเวลาทำงานองค์กรและเวลาส่วนตัวมาช่วยกันระดมสมองทำงานร่วมกัน คุณสุทธิดา มะลิแก้ว ที่ช่วยรวบรวมและค้นคว้าเอกสารออกมาเป็นต้นร่างรายงาน และคุณนิวัตร สุวรรณพัฒนา ที่ช่วยเรียบเรียงรายงานออกมาเป็นฉบับย่อให้พวกเราได้อ่านกันอย่างเพลิดเพลินเจริญใจ รวมทั้งหลายท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความคิดเห็นรายงาน ซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ ขอให้ทุกคนมีความสุขทางเพศที่ดี มีเพศสัมพันธ์ด้วยความยินยอมพร้อมใจและไม่ถูกบังคับ ปราศจากความรุนแรง ปลอดภัย จากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เข้าถึงข้อมูลความรู้และจงภาคภูมิใจกับความเป็นตัวตนทางเพศของตัวเอง ได้รับความปฏิบัติต่อกันอย่างเคารพ เข้าใจ ปลอดภัย เป็นสุข กันทุกคน

สุภัทรา นาคะผิว

ประธานคณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ (กพอ.)

สารบัญ

ภาค ก.	เกริ่นนำ	7
ภาค ข.	ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิทางเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์	15
ภาค ค.	การประมวลสรุป และการวิเคราะห์นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	23
ส่วนที่หนึ่ง	นโยบายด้านการดำเนินงานและการจัดบริการสุขภาพ	25
ส่วนที่สอง	นโยบายด้านการส่งเสริมความรู้และการเรียนรู้	50
ส่วนที่สาม	นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิมนุษยชนและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	60
ส่วนที่สี่	ด้านโครงสร้างและกลไกการพัฒนา นโยบาย แผน และการดำเนินงาน	80